

РОЗДІЛ 7

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 336:004.738.5

Благун І. І.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ВПЛИВ ФІНТЕХ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Проаналізовано особливості розвитку фінансового ринку України в умовах цифровізації економіки. Обґрунтовано вплив фінансових технологій на зміну концепції існування фінансового ринку. Визначено стимулюючі та стримуючі чинники розвитку фінансових технологій та надано їх характеристику. Встановлено що до чинників, які носять стимулюючий характер, віднесено: зниження довіри до фінансових установ; скорочення чисельності банків і фінансових установ та вивільнення частини ринку для фінтех-компаній; наявність висококваліфікованих фахівців; зростання активності використання мобільного банкінгу та платіжних карток; активне сприяння з боку держави просуванню фінтех та цифровізації економіки; високий рівень проникнення Інтернету; дорослішання поколінь Y та Z. До стримуючих чинників віднесено наявність значної кількості регуляторних обмежень, низький рівень фінансової обізнаності населення, низький рівень платоспроможності населення та суб'єктів господарювання.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінтех, фінансові послуги, регулювання.

Постановка проблеми. Цифровізація економічних процесів як на глобальному, так і на національному рівні суттєво видозмінює економічні відносини та саму структуру економіки, особливо активно це проявляється у функціонуванні фінансового ринку. Поява нових фінансових технологій призводить до появи абсолютно нових видів фінансових послуг, фінансових інструментів а також учасників фінансового ринку. Щодо останніх нині з'являються нові бізнес-моделі банків (необанки), страхових компаній (іншуртех), які надають страхові послуги в онлайн-режимі. Поступово ключові фінансові посередники на світовому фінансовому ринку – банки та страхові компанії, – які використовують клієнтоорієнтовану модель, переходять до формування фінансових екосистем, які здатні надавати комплексні послуги не лише фінансового характеру. Створюються цифрові платформи, на яких споживач може отримувати різноманітні послуги за досить короткий проміжок часу. Крім того, поява електронних грошей, криптовалюти починає впливати на розвиток монетарної політики та змушує регуляторів фінансового ринку на світовому, регіональному та національному рівнях змінювати методологію як регулювання, так і нагляду.

При цьому розвиток фінтех значною мірою розмиває національні межі, а тому вимагає регулювання саме на міжнародному рівні. Фактично можна стверджувати, що розвиток фінтех характеризується певною дуалістичністю: з одного боку, він став наслідком фінансової глобалізації, а з іншого – він є причиною посилення фінансової глобалізації. Наслідками фінансової глобалізації є «створення «єдиних ринків» і «єдиних паспортів» для допуску фінансових інститутів і фінансових інструментів до обігу; формування транснаціональних фінансових конгломератів, торгових систем та інститутів; зростання ринків міжнародних цінних паперів (єврооблігацій, евроакцій, еврокомерційних паперів) і депозитарних розписок, зростання транскордонних потоків капіталу і фінансових продуктів; сильна взаємозалежність національних фінансових ринків у русі валют-

них курсів, процентних ставок, фондових індексів (у т. ч. швидке перенесення ринкових шоків з одних ринків на інші)» [1]. Зростання ролі фінтех підтверджується й тим, що Світовий банк починаючи з 2011 р. за фінансової підтримки Білла та Мелінди Гейте формує статистичну базу глобальної фінансової інклюзії (Global Findex), в якій у тому числі надає інформацію щодо активності використання в більше ніж 140 країнах мобільних телефонів та Інтернету для доступу до цифрових фінансових послуг [2]. Виходячи із цього, дослідження теоретичних засад впливу фінтех на функціонування фінансового ринку має важливе як теоретичне, так і практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняному науковому середовищі лише починають з'являтися праці щодо впливу сучасних технологій на саму сутність фінансового ринку. Серед них потрібно відзначити роботи В.В. Коваленко [3], М.М. Лизогуба [4], І.А. Ломачинської [5], Г.М. Поченчука [6], С.Ю. Перцевої та Д.А. Копилова [7], А.Ю. Семенова та С.В. Цирулика [1], О.І. Тищенко [8] В.А. Шпильового [9] та ін. Варто зазначити, що й у зарубіжних дослідженнях це питання почало висвітлюватися саме в контексті його фінансового, а не технічного та технологічного складників лише протягом останніх трьох років. Так, зокрема, запит у міжнародній наукометричній базі SCOPUS відображає суттєве зростання кількості статей, присвячених питанню розвитку фінтех у 2017 р. та їх подальшому збільшенню. Серед зарубіжних дослідників, які вивчають особливості функціонування фінансового ринку та впливу на нього фінансових технологій, варто виокремити роботи Е. Деміргуч-Кунт, Л. Клаппер [2; 10], Ф. Аллена [10; 11], Е. Альхасана, К. Редді [12] та ін.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження теоретичних засад впливу фінансових технологій на розвиток фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу. За досить короткий проміжок часу фінансові технології (далі – фінтех) почали відігравати відчутну роль, і їх дослідження стало досить важливим не лише

з наукового погляду, а й із погляду його регулювання як на світовому, так і на національному рівні. У науковому обігу з'явився термін «фінтех» (Fintech). За визначенням фахівців форуму фінансової стабільності, «фінтех – це технологічні інновації у сфері фінансових послуг, результатом яких можуть бути нові бізнес-моделі, додатки, процеси чи продукти, які здійснюють значний вплив на надання фінансових послуг» [13]. На думку А.Ю. Семенова та С.В. Цирулика, фінтех – «це послуги, що надаються технологічними компаніями за допомогою спеціального програмного забезпечення та зосереджені на задоволенні фінансових потреб клієнтів, пропонуючи зручні, ефективні, автоматичні та прозорі онлайн-продукти порівняно з класичними фінансовими послугами» [1].

Незважаючи на те що об'єктом фінансового ринку не є фінансові послуги, з якими найчастіше пов'язують фінтех, а отже, може виникнути думка, що фінтех, впливаючи лише на ринок фінансових послуг не має зв'язку з розвитком фінансового ринку, ми вважаємо, що це не є просто зв'язком. Зміни у сфері надання фінансових послуг стають потужними драйверами змін фінансового ринку, впливаючи на розмір трансакційних витрат, на динаміку відсоткових ставок, на зміну структури кредитів тощо. Так, використання штучного інтелекту, а також можливості обробки значних масивів інформації (Big Data) дають змогу банкам, страховим компаніям та іншим фінансовим установам застосовувати складні економіко-математичні моделі, які лягають в основу прийняття управлінських рішень у частині управління капіталом. З іншого боку, «більша ефективність і швидкість виконання транзакцій, яка обіцяна розподіленими обліковими записами, можуть зменшити ризики за рахунок зменшення часу розрахунків, тим самим збільшуючи час, протягом якого можна прийняти рішення» [4]. Крім того, застосування технологій ідентифікації особи, у тому числі з використанням можливостей соціальних мереж Facebook, Instagram тощо, дає змогу відкривати рахунки в банках без звернення власне в саме відділення банку, що може перетворювати банк у небанк, а отже, прискорювати процедури відкриття як депозитних, так і кредитних рахунків, карт і, як наслідок, пришвидшувати рух капіталу.

Варто зазначити, що на розвиток фінансових технологій в Україні впливає ціла низка чинників, серед них є ті, які мають стимулюючий вплив і носять стимулюючий характер, та ті, які мають не стільки негативний, скільки стримуючий характер, що, своєю чергою, впливає й на стан розвитку фінансового ринку та його учасників.

Одним з основних чинників, що стимулював розвиток фінтех, є зниження довіри до фінансових установ, передусім до банків. Це зумовлено фінансовими та банківськими кризами, які проявляються все частіше, внаслідок чого вкладники втрачали свої заощадження.

Не менш важливим чинником розвитку фінтех в Україні стало значне скорочення чисельності банків та страхових компаній у силу низки причин, головними серед яких є не лише наслідки світової та вітчизняної фінансових криз, а й цілеспрямована політика Національного банку України щодо очищення банківського сектору. «Фінтех зумовлює зростання дезінтермедіації ринків фінансових послуг» [6]. Це вивільнило частину ресурсів у першу чергу домогосподарств, які намагалися знайти альтернативу банківським депозитам та іншим фінансовим інструментам на тлі високого рівня непрозорості фінансового ринку, у тому числі його фондового складника.

Своєю чергою, це призвело до появи краудфандингу (дослівно – фінансування натовпом) та розвитку краудфандингових платформ. Найбільш повним, на нашу думку, визначенням краудфандингу є визначення, надане О.В. Добровольською: це «альтернативний метод фінансового забезпечення, що здійснюється за принципом мультиканального акумулювання фінансових ресурсів від невизначеного кола фізичних та юридичних осіб (віртуального товариства) на базі спеціалізованої Інтернет-платформи з метою фінансування конкретних проектів та отримання вигоди фінансового та/або нефінансового характеру» [14]. Варто зазначити, що поява краудфандингових платформ сформувала та суттєво сприяла розвитку так званого альтернативного фінансування, і на сучасному етапі він стає все більш популярним та може бути вже структурований за різними класифікаційними ознаками. Краудфандинг набирає популярність саме як джерело фінансування малого та середнього бізнесу, а також стартап проектів. Ураховуючи впровадження більш жорстких вимог після світової фінансової кризи 2007–2008 рр. до регулювання банківського капіталу та банківських ризиків, що знайшли своє відображення в Базель III та продовжують еволюціонувати в Базелі IV, банки значно посилили свої вимоги до позичальників, тим самим певна частка потенційних позичальників не змогла отримати необхідні кредитні ресурси. З іншого боку, довіра до банків як до

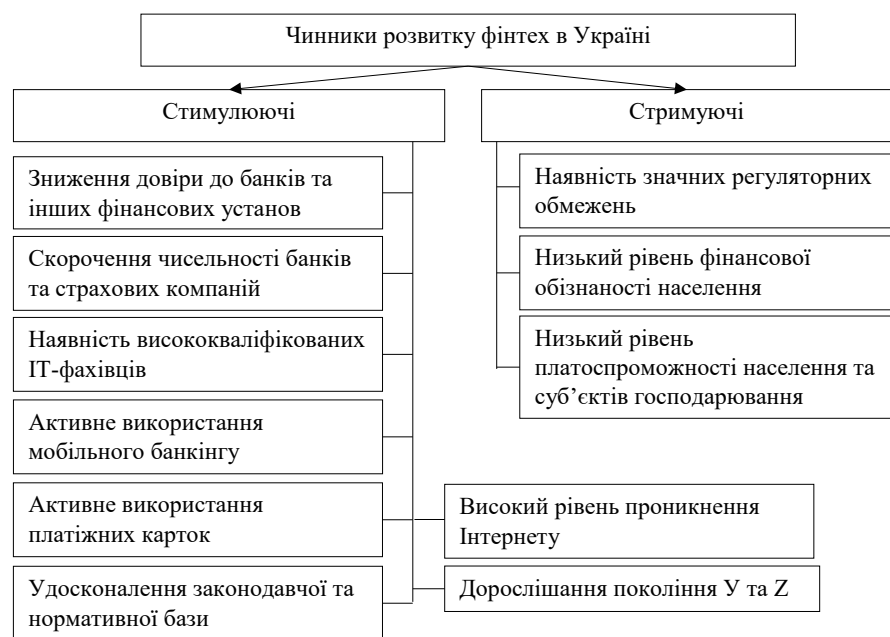

Рис. 1. Систематизація основних чинників розвитку фінтех в Україні

Джерело: складено автором

фінансових установ також суттєво знизилася, але довіра відновлюється в межах краудфіндингових платформ, оскільки потенційний інвестор, ознайомившись із бізнес-проектом, презентованим на платформі, самостійно може вибрати конкретний об'єкт для інвестування. Фактично відбувається цільове фінансування конкретного проекту без участі банків як фінансових посередників. Інвестори самостійно вибирають проект для вкладання коштів, який представлено на платформі.

Саме краудфіндинг спричинив появу P-2-P (пірингового) кредитування (приватний – приватний), яке з часом почало розвиватися у формах P-2-B (приватний – бізнес) та B-2-B (бізнес – бізнес) кредитування. Якщо на момент появи основним завданням було акумулювати ресурси для благодійних та соціальних проектів, то нині вже можна виокремити значну частину проектів, які мають за мету отримання прибутку. Виокремлюють такі різновиди краудфіндингу, як краудінвестинг, або акціонерно орієнтований краудфіндинг (equity-based crowdfunding), краудлендинг, або кредитно орієнтований краудфіндинг (lending-based crowdfunding), інвойс-трейдинг та ін. Таким чином, розвиток краудфіндингу як альтернативного джерела фінансування діяльності економічних агентів, передусім малого та середнього бізнесу має дві суттєві переваги: по-перше, відновлення фінансування тих проектів, яким досить складно отримати фінансування за допомогою традиційних фінансових посередників – банків, інвестиційних компаній тощо; по-друге, скорочення транзакційних витрат, витрат на рекламу. Водночас така альтернатива не позбавлена суттєвих недоліків, що проявляється в підвищених ризиках фінансування, оскільки, як правило, процедура оцінки ризику проекту (duediligence) не здійснюється, і платформа, на якій розміщено проект, не несе відповідальності за інвестиційні чи кредитні ризики, відсутня також законодавча база, яка регулює такі угоди, а отже, практично незахищеними є обидва суб'єкти такої фінансової операції.

Варто також зазначити, що краудфіндинг визначають як альтернативне джерело фінансування, що не може бути елементом фінансового ринку за ознакою відсутності класичного фінансового посередника, але, на нашу думку, саме краудфіндингова платформа може вважатися частиною технічної інфраструктури фінансового ринку.

Значним стимулюючим чинником розвитку фінтех та його впливу на фінансовий ринок став високий рівень проникнення Інтернету, тобто значна частка населення України є активними користувачами Інтернету, а також активне використання мобільних телефонів. Так, за даними, представленими в каталозі фінтех-компаній України, який було розроблено Національним банком України спільно з компанією VISA й Українською асоціацією фінтех та інноваційних компаній у 2019 р. [15], 6% населення України користується Інтернетом на регулярній основі. Водночас, за даними Internet World Stats, рівень проникнення Інтернету в Україні є значно вищим і становить майже 93%, при цьому цей показник у середньому по країнах Європи становить 86,8%, а сумарний світовий показник знаходиться на рівні 58,8% [16].

Не менш великого значення набуває й стан використання мобільних телефонів та платіжних карток в Україні. За даними того ж каталогу [15], 45% дорослого населення користується смартфонами, крім того, 79,4% платіжних терміналів підтримують безконтактну оплату. Сьогодні Україна займає четверту позицію у світі за безконтактною оплатою товарів, робіт та послуг. «Масова популярність мобільних додатків для комунікації зробила їх ідеальною платформою для чат-ботів, які, своєю чергою, допомагають побудувати більш довірливі стосунки між фінансовими провайдерами та споживачами, що особливо актуально для тих, хто народився на межі століть» [17]. Така ситуація створила умови для швидкого розповсюдження мобільного банкінгу та мобільних грошей. «Мобільний банкінг – це система, що дає можливість управляти власними безготівковими коштами за допомогою мобільного телефону, смартфона або планшетного комп'ютера» [18]. Так, згідно з даними Світового банку, 18% населення в Україні використовували в 2017 р. мобільний телефон або ж Інтернет для доступу до своїх рахунків, при цьому значення цього показника у світі становило 25%. Ще більша частка населення використовувала Інтернет для оплати рахунків або ж для придбання товарів, робіт послуг: показник 2014 р. становив 13%, а вже в 2017 р. він становив 29%, що знаходиться на рівні середньосвітових значень, тобто простежується досить стрімка динаміка зростання (рис. 2) [2]. Окрім того, в Україні поступово зростає частка використання мобільних телефонів для здійснення комунальних платежів, і якщо в 2014 р. вони становили лише 1%, то в 2017 р. – уже 4%, але при цьому значення цього показника порівняно з попередніми є значно нижче, ніж у світі, де показник становив 4% та 15% відповідно. Варто зазначити, що поліпшенню даного показника сприяє й робота підприємств, які є постачальниками енергоресурсів та активно впроваджують технології, що дають змогу сплачувати та контролювати комунальні платежі споживачами.

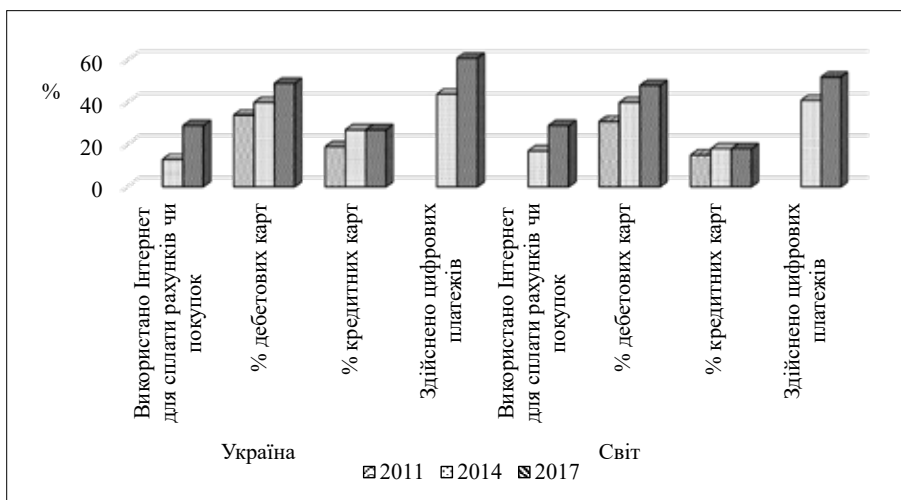

Рис. 2. Показники, що характеризують розвиток фінансових технологій в Україні та світі

Джерело: складено автором на основі [2]

Окрім того, в Україні поступово зростає частка використання мобільних телефонів для здійснення комунальних платежів, і якщо в 2014 р. вони становили лише 1%, то в 2017 р. – уже 4%, але при цьому значення цього показника порівняно з попередніми є значно нижче, ніж у світі, де показник становив 4% та 15% відповідно. Варто зазначити, що поліпшенню даного показника сприяє й робота підприємств, які є постачальниками енергоресурсів та активно впроваджують технології, що дають змогу сплачувати та контролювати комунальні платежі споживачами.

Окрім використання мобільного банкінгу для про-

ведення стандартного набору операцій, у тому числі для сплати покупок в Інтернет-магазинах, мобільний банкінг починає активно використовуватися для Р-2-Р-кредитування. Крім того, населення України активно користується як дебетовими, так і кредитними картками, і їхня частка поступово зростає. Так, за даними Світового банку, кількість дебетових карт збільшилася з 34% у 2011 р. до 49% у 2017 р. Водночас частка кредитних карт значно менше і становить 27% у 2017 р. Варто зазначити, що відсоток дебетових карт в Україні знаходиться на рівні світових показників, водночас частка кредитних карт в Україні на 10% вище. Подальше нарощення таких операцій пов'язане з тим, що такі послуги відповідають очікуванням споживачів фінансових послуг, особливо для покоління У та Z, адже саме дорослішання цього покоління є тим стимулюючим чинником, який змушує фінансових посередників удосконалювати свої послуги, налаштовуючи їх під потреби покоління, яке виросло в епоху Інтернет-технологій. Характерними рисами для споживачів фінансових послуг цих поколінь є їх віддаленість та мобільність. Віддаленість передбачає, що вони не зацікавлені у відвідуванні офісів фінансових установ. Основними принципами фінтех-послуг для даного покоління є їх економічність, диверсифікація та розподіл ризиків, який характерний для шерінгової економіки.

Велике значення для розвитку фінтех має державна підтримка. У цьому напрямі в Україні з боку державних органів здійснено цілу низку заходів. Зокрема, у 2018 р. Кабінетом Міністрів України схвалено «Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» [19], в якій одним із головних напрямів цифровізації визначено безготівкові розрахунки, тобто формування безготівкової економіки, яка сприятиме зменшенню розмірів тіньової економіки в Україні, обсягу готівкового обігу, а отже, зростанню ліквідності банківської системи. Не менш велике значення має й декларування лібералізації політики держави у сфері законодавчого регулювання розвитку цифрової економіки, нових видів фінансових послуг, що надаються не лише традиційними фінансовими посередниками – банками, страховими, фінансовими компаніями, а й фінтех-компаніями. Для розвитку фінансового ринку також вагомого значення набуває валютна лібералізація, тому велике значення має прийнятий у 2018 р. Закон України «Про валюту та валютні операції» [20]. Активну позицію в напрямі розвитку фінансового ринку в частині підтримки фінтех займає саме НБУ. Нині на обговоренні знаходиться стратегія розвитку фінансового сектору України на період до 2025 р. Зокрема, у ній зазначено формування фінансової екосистеми України, серед ключових гравців якої поряд із традиційними фінансовими посередниками розглядаються фінтех-компанії, криптовалютні біржі та емітенти криптовалют, інноваційні хаби та ін. Крім того, у частині стратегічних напрямів інноваційного розвитку визначено розвиток відкритої архітектури фінансового ринку, розвиток фінтех- та цифрових технологій, а також розвиток сучасних регуляторних та наглядових технологій, оскільки передбачено формування регулятивної «пісочниці» (SupTech та RegTech) [21]. Окрім того, розвитку фінтех в Україні активно сприяє наявність висо-

кокваліфікованих ІТ-фахівців. За даними Державної служби статистики України, у другому кварталі 2019 р. частка послуг із комп'ютерного програмування, консультування та пов'язаної з ними діяльності в загальній сумі послуг становить більше 5% – понад 11,66 млрд грн.

Незважаючи на значний перелік стимулюючих чинників, в Україні присутні також і чинники, які стримують його швидке розповсюдження. Передусім це стосується значного кола обмежень, що існують у законодавчій та нормативній базі, незважаючи на вищевикладений матеріал щодо спрощення законодавчого регулювання в окремих напрямках розвитку фінансового ринку. Більше того, в окремих питаннях не існує сьогодні законодавчої бази та розробленої методології регулювання та нагляду на міжнародному рівні. Це стосується, зокрема, регулювання послуг, що здійснюються з використанням краудфандингових платформ, які лише частково врегульовані в окремих країнах; регулювання операцій із криптовалютою і, що не менш важливо, запобігання використанню таких операцій із метою відмивання брудних коштів та фінансування тероризму.

Крім того, значними стримуючими чинниками розвитку як фінтех, так і фінансового ринку є низький рівень фінансової обізнаності населення, а також низький рівень платоспроможності населення та суб'єктів господарювання, що не дає змоги просувати більш інтенсивно фінансові послуги.

Водночас, на нашу думку, стимулюючих чинників значно більше, ніж стримуючих, а також не менш важливим є проактивна позиція з боку фінансових регуляторів щодо запровадження фінтех в Україні.

Висновки і пропозиції. Отже, в умовах розвитку цифрової економіки відбувається зміна концепції функціонування фінансового ринку, передусім під впливом фінансових технологій та розвитку фінансових послуг. Основними чинниками розвитку фінансового ринку через призму фінтех є: низький рівень довіри до фінансових установ в Україні та, відповідно, пошук альтернативних джерел для отримання капіталу і його розміщення; скорочення чисельності банків та фінансових установ та вивільнення частини ринку для фінтех-компаній; наявність висококваліфікованих фахівців; зростання активності використання мобільного банкінгу та платіжних карток; активне сприяння з боку держави просуванню фінтех та цифровізації економіки; крім того, в Україні нині спостерігається високий рівень проникнення Інтернету, і не менш важливим чинником є дорослішання поколінь У та Z, які в найближчі роки стануть основними споживачами фінансових послуг. При цьому необхідно відзначити, що стримуючих чинників розвитку фінтех та, відповідно, фінансового ринку менше і за сприяння з боку держави можна суттєво зменшити кількість регуляторних обмежень та підвищити рівень фінансової обізнаності населення. Одним із найбільш складних чинників, який важко подолати, є низький рівень платоспроможності населення та суб'єктів господарювання. Ураховуючи наявність сприятливої ситуації, великого значення для подальшого дослідження набуває визначення методології функціонування фінансового ринку в мінливих умовах економічного середовища.

Список використаних джерел:

1. Семенов А.Ю., Цирулик С.В. Тенденції розвитку Fintech послуг на світовому та вітчизняному ринках фінансових послуг. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 327–334.
2. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S., Hess J. The Global Findex Database. Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution. World Bank group. 2017. 151 p.
3. Коваленко В.В. Розвиток Fintech: загрози та перспективи для банків України. *Прийзовський економічний вісник*. 2018. № 4(09). С. 127–132.
4. Лизогуб М.М. Фінансова система в умовах викликів фінансових технологій. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 112–115.
5. Ломачинська І.А. Фінансові технології та їх вплив на розвиток фінансової системи. *Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти* : монографія. Вип. 3 / за ред. д.е.н., доц. О.М. Коваленко, д.е.н., проф. Є.І. Масленнікова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. С. 188–201.
6. Поченчук Г.М. Fintech у структурі фінансової системи. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 49–55.
7. Перцева С.Ю., Копылов Д.А. Основы финтех-индустрии и реализация ее принципов на примере сегмента платежей и переводов. *Проблемы национальной стратегии*. 2018. № 4(49). С. 186–195.
8. Тищенко О.І. Огляд сучасних тенденцій на ринку онлайн-банкінгу в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1237–1243.
9. Шпильовий В.А. Підходи до класифікації банківських послуг. *Економіка та держава*. 2016. № 1. С. 27–30.
10. Allen F., Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Martinez Peria M.S. The foundations of financial inclusion: Understanding ownership and use of formal accounts. *Journal of Financial Intermediation*. 2016. № 27. P. 1–30.
11. Allen F., Qian M., Xie J. Understanding informal financing. *Journal of Financial Intermediation*. 2019. № 39. P. 19–33.
12. Alhassan A., Li L., Reddy K., Duppati G. The impact of formal financial inclusion on informal financial intermediation and cash preference: evidence from Africa. *Applied Economics*. 2019. № 51(42). P. 4597–4614.
13. FinTech and market structure in financial services: Market developments and potential financial stability implications. The Financial Stability Board. 2019. 37 p.
14. Добровольська О.В. Фінансове забезпечення природного агровиробництва України в контексті сталого розвитку : дис. ...д-ра екон. наук : 08.00.08. Дніпро, 2019. 497 с.
15. Каталог фінтех-компаній України / Національний банк України. VISA. UAFIC. 2019. 84 с.
16. Internet World Stats. Usage and Population Statistics. URL : <https://www.internetworldstats.com/stats.htm> (дата звернення: 01.06.2019).
17. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». UNIT City. URL : https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf (дата звернення: 17.05.2019).
18. Бахарєва Я.В. Мобільний банкінг як перспективний напрям розвитку банківських інформаційних систем. *Агроевіт*. 2018. № 11. С. 48–54.
19. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (дата звернення: 25.05.2019).
20. Про валюту та валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 27.05.2019).
21. Основні напрями Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року. Проект розділів I-III. Київ. 2019. URL : <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy>. (дата звернення: 01.04.2019).

References:

1. Semenog A. Yu., Tsyruyk S. V. (2018) Tendentsii rozvytku Fintech posluh na svitovomu ta vitchyznianomu rynkakh finansovykh posluh [The Tendencies in the Development of Fintech Services in Both the Global and the National Financial Services Markets]. *Biznes Inform*, no. 10, pp. 327-344.
2. Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Singer D., Ansar S., Hess J. (2017) The Global Findex Database. Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution. World Bank group.
3. Kovalenko V. V. (2018) Rozvytok Fintech: zahrozy ta perspektyvy dlia bankiv Ukrainy [Fintech development: threats and prospects for banks of Ukraine]. *Pryazovskyy ekonomichnyi visnyk*, no. 4 (09), pp. 127-132.
4. Lyzohub M. M. (2018) Finansova sistema v umovakh vyklykiv finansovykh tekhnolohii [The financial system in terms of financial technology challenges]. *Ekonomika ta derzhava*.no. 4, pp. 112-115.
5. Lomachynska I. A. (2018) Finansovi tekhnolohiyi ta yikh vplyv na rozvytok finansovoyi systemy [Financial technologies and their influence on the development of the financial system]. *Innovative Economics: Theoretical and Practical Aspects*. Iss. 3. Kherson: OLDI-PLUS, pp. 188-201.
6. Pochenchuk H. M. (2018) Fintech u strukturi finansovoi systemy [Fintech in the financial system structure]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. no. 21, pp. 49-55.
7. Pertseva S. Yu., Kopylov D. A. (2018) Osnovy finteh-industrii i realizatsiya ee printsipov na primere segmenta platezhey i perevodov [The basics of the fintech industry and the implementation of its principles on the example of the segment of payments and transfers]. *Problemy natsionalnoy strategii*, no. 4 (49), pp. 186-195.
8. Tishchenko H. I. (2017) Ohliad suchasnykh tendentsii na rynku onlain-bankinhu v Ukraini [Review of modern tendencies in the online banking services market in Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*. no. 13, pp. 1237-1243.
9. Shpylovy V. A. (2016) Pidkhody do klasyfikatsii bankivskykh posluh. [Approaches to classification of banking services]. *Ekonomika ta derzhava*. no. 1, pp. 27-30.
10. Allen F., Demirgüç-Kunt A., Klapper L., Martinez Peria M.S. (2016) The foundations of financial inclusion: Understanding ownership and use of formal accounts. *Journal of Financial Intermediation*. no. 27, pp. 1-30.
11. Allen F., Qian M., Xie J. (2019) Understanding informal financing. *Journal of Financial Intermediation*. no. 39, pp. 19-33.
12. Alhassan A., Li L., Reddy K., Duppati G. (2019) The impact of formal financial inclusion on informal financial intermediation and cash preference: evidence from Africa. *Applied Economics*. no. 51 (42), pp. 4597-4614.
13. FinTech and market structure in financial services: Market developments and potential financial stability implications. (2019). The Financial Stability Board.
14. Dobrovolska O. V. (2019) Financial provision for organic agricultural production of Ukraine in the context of sustainable development. The manuscript. Thesis for obtaining the scientific degree of Doctor of Science (Economics) on specialty 08.00.08 "Money, Finance and Credit". Dnipro.
15. Katalog fintekh-kompanii Ukrainy. (2019) [Catalog of fintech companies of Ukraine]. National bank of Ukraine. VISA. UAFIC.
16. Internet World Stats. Usage and Population Statistics. Available at : <https://www.internetworldstats.com/stats.htm> (accessed 1 June 2019).

17. Fintekh v Ukraini: tendentsii, ohliad rynku ta katalog. (2018). Proekt USAID «Transformatsiia finansovoho sektoru». [Fintech in Ukraine: trends, overview and catalog]. UNIT City. Available at : https://data.unit.city/fintech/fgt34ko-67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf (accessed 17 May 2019).
18. Bahareva Y. (2018) Mobilnyi bankinh yak perspektyvnyi napriam rozvytku bankivskykh informatsiinykh system. [Mobile banking as a perspective direction for the development of banking information systems]. *Ahrosvit*. no. 11, pp. 48-54.
19. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspilstva Ukrainy na 2018-2020 roky ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii. [On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 and approval of the plan of measures for its implementation]. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy. 17.01.2018. no. 67. Available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (accessed 25 May 2019).
20. Pro valiutu ta valiutni operatsii. [About currency and currency transactions]. Act of Ukraine. 21.06.2018. no 2473-VIII. Available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (accessed 27 May 2019).
21. Osnovni napriamy Stratehii rozvytku finansovoho sektoru do 2025 roku. [The main directions of the Strategy for the development of the financial sector until 2025]. 2019. Available at : <https://bank.gov.ua/about/refactoring/develop-strategy>. (accessed 1 April 2019).

Благун И. И.

Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника

ВЛИЯНИЕ ФИНТЕХ НА РАЗВИТИЕ ФИНАНСОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ

Резюме

Проанализированы особенности развития финансового рынка Украины в условиях цифровизации экономики. Обосновано влияние финансовых технологий на смену концепции существования рынка. Определены стимулирующие и сдерживающие факторы развития финансовых технологий и представлена их характеристика. Установлено, что к факторам, которые носят стимулирующий характер, относятся: снижение доверия к финансовым учреждениям; сокращение численности банков и финансовых учреждений и высвобождение части рынка для финтех-компаний; наличие высококвалифицированных специалистов; рост активности использования мобильного банкинга и платежных карт; активное содействие со стороны государства в продвижении финтех и цифровизации экономики; высокий уровень проникновения Интернета; взросления поколений Y и Z. К сдерживающим факторам относятся наличие значительного количества регуляторных ограничений, низкий уровень финансовой грамотности населения, низкий уровень платежеспособности населения и субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: финансовый рынок, финтех, финансовые услуги, регулирование.

Blahun Ivan

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

THE INFLUENCE OF FINTECH ON THE DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

Summary

The digitalization of economic processes at the global and national level significantly modifies the economic relations and the structure of the economy. It reflects on the functioning of the financial market. Under the influence of fintech the new types of financial services, financial instruments and participants in financial market – neobanks, insurtech and others. Financial intermediaries are moving to customer-centric business model and form the financial ecosystem. The purpose of the article is to research the theoretical foundations of the impact of financial technologies on the development of the financial market. The article presents the results of the research as to determination the factors that influence the development of the fintech and financial market of Ukraine. The main factors of financial market development include low level of trust towards financial institutions in Ukraine and the search for alternative sources for obtaining capital and for posting it. We suppose that it is not just connection. Changes in the provision of financial services can be powerful drivers of changes in the financial market, affecting the size of transaction costs, the dynamics of interest rates, changes in the structure of loans. In Ukraine there is a high level of Internet penetration, and qualified specialists in the IT-field are available that contribute to the development of Fintech. Significant factors of the development of fintech include the growth of active usage of mobile banking and payment cards. The crucial factor is the growing of generation Y and Z, which in the coming years will become major consumers of financial services. In this case the limiting factors in the development of fintech and, accordingly, the financial market is relatively small and with the assistance from the state can significantly reduce the amount of regulatory restrictions and increase the level of financial awareness of the population. One of the most complex factors that is difficult to overcome is the low level of solvency of the population and business entities. Taking into consideration the favourable situation, the further research should include the methodology of functioning of the financial market in a changing economic environment.

Keywords: financial market, fintech, financial services, regulation.